

Udgivet 15.07.2024

Rengøringsprocedurer for maskiner og udstyr, som bruges både i økologisk og ikke-økologisk produktion

Maskiner og andet udstyr, der kommer ind på din økologiske bedrift, som har været brugt på en ikke-økologisk mark – f.eks. en maskinstation, et maskinsamarbejde eller lignende – skal rengøres hver gang.

Af Birgit Ingvorsen

Rengøring sikrer, at der ikke sker en forurening af den økologiske produktion med rester fra såmaskine, gødningsspredere, marksprøjte, mejetærsker og lignende. Du skal være særlig opmærksom, hvis maskinerne har været i kontakt med produkter, der ikke er tilladt i økologisk produktion, f.eks. bejdsede frø, ikke-tilladte midler og ikke-økologiske afgrøder.

Reglerne for rengøring af maskiner kan du se i vejledning om økologisk jordbrugsproduktion (kapitel 7 og 12). I bilag 9 kan du finde eksempler på rengøringsprocedurer.

Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion (lbst.dk)

(<https://lbst.dk/tvaergaende/oekologi/jordbrugsbedrifter/vejledning-om-oekologisk-jordbrugsproduktion>)

Dokumentation for rengøringen er dit ansvar

Ved kontrolbesøg skal du kunne redegøre for rengøringen. Du skal derfor sikre dig, at udstyret rengøres, efter det har været brugt til produkter, der ikke er tilladt i den økologiske produktion, f.eks. med højtryksvand, støvsuget eller blæst igennem med luft.

Bruger du f.eks. maskinstation til markarbejde, har du ansvaret for, at maskinerne, der kører på dine økologiske marker, ikke er forurenede med ikke-tilladte midler i økologisk jordbrugsproduktion, som f.eks. bejdsede såsæd, og at en mejetærsker er tømt for en ikke-økologisk afgrøde.

Logbog kan bruges til dokumentation

Rengøringen kan med fordel dokumenteres for økologikontrollen i en logbog. Bilag 9 giver dette eksempel på, hvordan det kan se ud.

Dato/tidspunkt	Opgave/plan nr.	Udført af
dd-mm-aaaa / tt:mm	1-Såmaskine	Navn
dd-mm-aaaa / tt:mm	4-Fodertransportør	Navn
dd-mm-aaaa / tt:mm	5- Procedure 4 er revideret	Navn

Rengøringsproceduren kan være på skrift eller mundtlig

Risikoen for forurening af din økologiske mark eller et produkt, bør vurderes for hver enkelt proces, f.eks. såning, gødskning og fodertransport. En skriftlig risikobaseret plan med tilhørende rengøringsprocedurer (se eksempel længere nede i artiklen) kan være en enkel og god måde at dokumentere forebyggelsen af kontamineringen med ikke-godkendte stoffer.

Vurderer du, at der ikke er risiko for forurening med stoffer og produkter, der ikke er tilladt i økologi, er det ikke nødvendigt med en procedure. Hvis du f.eks. alene benytter din såmaskine på dine egne økologiske arealer og udelukkende benytter den til økologisk udsæd, er det ikke nødvendigt med særlige rengøringsprocedurer for denne. Du skal dog på kontrollen kunne forklare kontrolløren, hvorfor du ikke mener, det er nødvendigt med en rengøringsprocedure.

Bruger du i stedet maskinen til både konventionel og økologisk jordbrugsproduktion, eller for andre som f.eks. en maskinstation, skal der udarbejdes en rengøringsprocedure.

Hvis du ikke har en skriftlig rengøringsprocedure, skal du mundtligt kunne redegøre for, hvordan du sikrer, at der ikke sker kontaminering, som f.eks. kan være, hvordan du rengør udstyr, som har været anvendt både til økologisk produktion og til ikke-økologisk produktion.

Sådan bygger du en rengøringsplan op

Planen beskriver, hvordan og hvornår der rengøres på bedriften. Rengøringen udføres altid, når udstyr har været benyttet til ikke-økologisk produktion samt i forbindelse med den løbende rengøring af udstyret.

Eksempel på rengøringsplan:

1. Såmaskine der har været brugt til bejdset udsæd. Før maskinen ankommer til bedriften bliver det resterende materiale, der kan befinde sig i såmaskinen, kørt igennem maskinen uden for bedriften. Såkassen, rør og slanger, der er i direkte kontakt med udsæden, bliver rengjort.
2. Gyllespreder med eller uden syreudstyr. Syreanlægget deaktiveres. Som udgangspunkt rengøres gyllesprederen kun, hvis den er meget snavset. (Da der i dette eksempel ikke er sandsynlighed for kontaminering, er det ikke nødvendigt at udføre denne rengøring før og efter brug. Syreanlægget må og skal på ingen måde adskilles uden særligt sikkerhedsudstyr og uddannelse.)
3. Fodertransport. Hvis vogn eller tank har været benyttet til ikke-økologisk foder, rengøres denne efter behov med vand, luft eller godkendte rengøringsprodukter. Fodertransportøren rengøres også løbende ud fra GMP principperne.
4. Mejetærsker. Inden maskinen forlader den ikke-økologiske mark åbnes bundspjælde og mejetærskeren kører med maks. omdrejninger på blæseren i 5 minutter. Mejetærskeren fejes fri for materiale udvendigt.
5. Presser, big og minibig. Den første balle, der presses på den økologiske mark, vil være konventionel halm. Den stilles for sig selv på lageret, sammen med anden konventionel halm.
6. Marksprøjte. Sprøjten renses med vand fra den påbyggede rentvandstank, efter de generelle forskrifter.
7. Oplagring. Før indlægning af økologiske varer, skal cellen fejes og væggene skrubes ned i det omfang det er nødvendigt.

Landbrugsstyrelsen administrerer reglerne

Reglerne administreres af Landbrugsstyrelsen, og der tages forbehold for ændringer i praksis.

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

For mere information

Birgit Ingvorsen

Chefkonsulent

Regler, tilskud

+45 23 74 37 98

biin@icoel.dk